

De scherven van Erdogan brengen geen geluk

28/12/2013 | Dirk Rochtus

Het corruptieschandaal dat de Turkse regering teistert, brengt premier Erdogan in een lastig parket. De autoritaire manier waarop hij reageert, belooft niet veel goeds, schrijft Dirk Rochtus. Erdogan bewees de scheiding der machten geen goede dienst.

Wie? Doceert internationale politiek (KU Leuven/Campus Antwerpen). Auteur van ‘Turbulent Turkije’ (Pelckmans, 2011).

Wat? De confrontatie tussen partijen, gerecht en media kan Turkije in een existentiële crisis storten.

Na elf jaar bewind vallen de maskers af. De Turkse premier Recep Tayyip Erdogan is teruggekeerd naar de wortels van zijn religieus gekleurd wereldbeeld. Van het Westen moet hij niet veel meer weten. Dat laatste blijkt ook uit zijn reacties op het immense corruptieschandaal dat eind december is uitgebarsten en zijn troon doet wankelen ([DS 26 december](#)).

Een jaar lang werkten Turkse speurders aan dossiers over illegale bouwvergunningen en de omzeiling van de handelssancties tegen Iran via illegale transacties van olie voor goud. Op 17 december deed de politie in opdracht van het parket een inval bij de directeur van de staatsbank Halkbank en bij zonen van verschillende ministers van de regerende AK-Partij (AKP). Nooit eerder zat het gerecht het monster van de corruptie in de regering zo dicht op de hielen. Een schok ging door het land. Premier Erdogan (AKP) bewees met zijn onbesuisde reacties de democratie en de scheiding der machten niet bepaald een goede dienst. De regering liet politiemensen verplaatsen of ontslaan en bepaalde dat ze vanaf nu voor elke onderzoeksdaad hun oversten moeten informeren.

Zootje ongeregeld

De grond wordt Erdogan heet onder de voeten. Ten tijde van de rellen rond het Gezi-park in Istanbul zes maand geleden wist de premier de rebellerende stedelingen nog af te doen als een zootje ongeregeld. Ook nu stelt hij het corruptieonderzoek voor als een samenzwering van binnen- en buitenlandse machten. De bewering dat politie en justitie geïnfiltreerd zouden zijn door de Hizmet-beweging van de prediker Fethullah Gülen moet afleiden van de kern van de zaak: de corruptie is homemade en de speurders doen hun werk. Ooit waren Erdogan en Gülen bondgenoten in de strijd tegen het oude seculiere establishment. Nu alle machtsbastions in handen van de AKP zijn, is de beweging van Gülen met haar parallelle structuren in de media en het onderwijs Erdogan een doorn in het oog.

Deze keer is er op straat nog niet zoveel gedruis als ten tijde van de Gezi-protesten, maar wat zich afspeelt tussen de verschillende machtszuilen – partijen, gerecht, media –, groeit uit tot een existentiële crisis. De partij van Erdogan was ooit begonnen vanuit verzet tegen corruptie en wanbestuur, – ze draagt niet toevallig het woord ‘ak’, Turks voor ‘wit’, in haar naam –, maar als ze zelf niet zuiver op de graat is, verspeelt de premier krediet, ook bij de gewone Turken.

De vervanging van 10 op de 26 ministers is ongezien. Journalist Serkan Demirtas gewaagt van een ‘oorlogskabinet’ in de strijd tegen interne en externe vijanden. Of het Erdogan ook helpt om het vertrouwen van zijn conservatieve kiezers te behouden, zullen de gemeenteraadsverkiezingen van 30 maart 2014 uitwijzen. De seculiere oppositiepartij CHP zelf zou sterker uit de hoek moeten kunnen komen. Kansen zijn er voor haar te over, nu nog sterke figuren.

Door woest uit te halen naar ‘buitenlandse machten’ die Turkije uit pure jaloezie zouden willen beschadigen, verliest premier Erdogan zeker krediet op de internationale Bühne. Bedoeld zijn onder meer Israël, Amerika en zelfs Lufthansa (wegens de luchthaven van Istanbul als ‘concurrent’ voor Frankfurt!). Als Turkije al schade lijdt, zal het zeker te wijten zijn aan dat soort retoriek. Investeerders zouden zich wel eens kunnen afvragen of ze niet beter hun geld terugtrekken uit een land waar het gedrag van de premier vragen doet rijzen over rechtsstaat en politieke stabiliteit.

Goedmoedige EU

Erdogan heeft al heel wat scherven gemaakt in het Midden-Oosten. Van de ‘nul problemen met de burens’-politiek van zijn buitenlandminister Ahmet Davutoglu blijft niet veel meer over. Nu jaagt de regering ook nog eens de Verenigde Staten tegen zich in het harnas doordat regeringsgezinde media de Amerikaanse ambassadeur in Ankara schoffeerden. Maar net die westerse entiteit die het meest te maken heeft met Turkije, stelt zich weer het meest goedmoedig op, namelijk de Europese Unie (EU). Wat er gebeurt in een van haar kandidaat-lidstaten is niet enkel een ‘interne aangelegenheid’ van het land in kwestie. De EU zou Erdogan aan de oren moeten trekken. Als ‘sterke man’ luistert de premier enkel naar sterke taal.

Misschien moet de EU ook de Turkse president Abdullah Gül meer in het oog houden. Die zou door zijn meer bezonnen – of berekende – houding zijn oude medestrijder Erdogan wel eens het gras voor de voeten kunnen wegmaaien bij de presidentsverkiezingen in augustus 2014.

http://www.standaard.be/cnt/dmf20131227_00905429